

# " Waterkwaliteit en visbestand in de Prosperpolder anno 2023 "

## 1. Inleiding

Prosperpolder is een internationale polder en een gehucht opgedeeld tussen de deelgemeente Kieldrecht van de Belgische Oost-Vlaamse gemeente Beveren en de deelgemeente Prosperdorp van de Nederlandse Zeeuws-Vlaamse gemeente Hulst.

## 2. Waterkwaliteit

Opmerkingen uit het "Afvissingsrapport 2023", hierna punt 3 (Afvissingen in 2023).

" Het visbestand in de polderwaterlopen net stroomopwaarts van het pompemaal aan de Prosperpolder was zeer beperkt. Drie- en tiendoornige stekelbaars waren naast de invasieve uitheemse soort blauwband, de enige vissoorten die werden opgemerkt. Echter zou je in dergelijke plantenrijke watersystemen ook soorten mogen verwachten als blankvoorn, bittervoorn, baars, snoek, rietvoorn, zeelt en paling.

Er werden geen meetpunten van het INBO teruggevonden in onze zoektocht naar het historische visbestand in deze polderwaterloop. Ook meetpunten van de VMM om de fysico-chemische waterkwaliteit na te gaan waren niet aanwezig. Twee meetpunten van de VMM uit het verleden waren gelegen waar nu het getijdengebied is (155000, laatste meting 2003; en 193800, laatste meting 2015) en zijn niet meer relevant. Een blik op het zoneringsplan ([www.vmm.be](http://www.vmm.be)) in combinatie met een inschatting van het afstroomgebied richting het pompemaal aan de Prosperpolder leert ons wel dat qua riolering alles nog collectief of individueel te optimaliseren is in deze regio, wat vanzelfsprekend zijn weerslag zal hebben op de waterkwaliteit. "

### a) Huidige toestand

De Prosperpolder behoort niet tot een Vlaams waterlichaam en wordt dus niet bemonsterd voor de Europese Kaderrichtlijn Water.

### b) Toekomstperspectieven

De Prosperpolder maakt deel uit van de Sigmaprojecten uit de eerste uitvoeringsfase (actie 6\_G\_0017 SGBP). De realisatie en inrichting van de Hedwigepolder is uitgevoerd door Vlaanderen overeenkomstig het Verdrag en werd op 16 oktober gestart.

Zeeschelde IV is een aandachtsgebied klasse 5. De goede ecologische toestand wordt verwacht na 2033, maar met potentieel voor sterke vooruitgang, mits uitvoering van de acties opgenomen in stroomgebiedbeheerplannen SGBP3 en SGBP4. Hierbij wordt ook verwezen naar de internationale samenwerking. Die verloopt via de Internationale Scheldec commissie (ISC). Federale en gewestelijke overheden uit België, Nederland en Frankrijk werken nauw samen aan het waterbeheer van de Schelde. Zij bewaken onder meer de waterkwaliteit, stemmen maatregelen op elkaar af inzake overstrooming en droogte van de rivier en overleggen hoe ze het best verontreinigingen kunnen voorkomen of bestrijden.

In de Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie (VNSC) werken Vlaanderen en Nederland samen aan een duurzaam en vitaal Schelde-estuarium.

Gezien de Zeeschelde IV helemaal afwaarts ligt binnen Vlaanderen voor het stroomgebied van de Schelde dragen in principe alle acties van groep 7b – Verontreiniging oppervlaktewater bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit van de Schelde ter hoogte van de Prosperpolder.

### 3. Afvissingen in 2023

De meest recente afvissingen voor de Prosperpolder en omgeving dateren van 2023. De visbestandopnames in het voorjaar werden uitgevoerd door het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek in samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).

De bemonsteringen in het najaar, een jaar na de ontpoldering, gebeurden in een gezamenlijk onderzoek van het ANB, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en Natuurpunt.

Reeds 15 vissoorten werden in het gebied aangetroffen, waaronder slechts 1 exoot (blauwband).

Er komen daarnaast minstens 2 garnalsoorten en 2 krabbensoorten voor; met voor de inheemse strandkrab veel hogere aantallen dan voor de in dit gebied slechts in lage aantallen voorkomende wolhandkrab.

### 1. Situering

Binnen de Scheldeverdragen die Vlaanderen en Nederland tekenden (meer bepaald de Ontwikkelingsschets 2010), werden twee aan elkaar grenzende polders teruggegeven aan de Schelde, namelijk de Hedwigepolder aan Nederlandse zijde en de Prosperpolder aan Vlaamse zijde.

Sinds eind oktober 2022 stroomt er terug Scheldewater het gebied binnen. Doel van deze ontpoldering is de ontwikkeling van waardevolle brakke getijdennatuur: slikken en schorren. Specifiek naar vis toe worden dergelijke systemen gezien als kraam- en kinderkamers voor jonge vis. Daarnaast wordt er stroomopwaarts ook wateroverlast vermeden doordat de rivier extra overstromingsruimte krijgt.

Samen met het reeds langere tijd bestaande Verdrongen Land van Saeftinghe maakt het gebied deel uit van het grenspark Groot-Saeftinghe (*sigmaplan.be*).

Om de ontwikkeling van het gebied te kunnen opvolgen en de issues rond de vispasseerbaarheid van het pompemaal verder te kunnen inschatten, werd door het Agentschap Natuur en Bos (ANB) aan het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek Oost-Vlaanderen (Gent) gevraagd een visonderzoek uit te voeren in de omgeving van de Prosperpolder. De bevindingen van het onderzoek worden in een rapport weergegeven.

## 2. Studiegebied

De Prosperpolder is een gebied van ca. 170 ha en ligt binnen de gemeente Beveren (Oost-Vlaanderen).

De Hedwigepolder is bijna 295 ha groot en ligt op Nederlands grondgebied, meer bepaald de gemeente Hulst (Zeeland). Zoals hierboven reeds geschetst werden beide aan elkaar grenzende polders teruggegeven aan de Schelde en ontwikkelen ze zich momenteel als getijdegebied.

Waterloop O8080 watert af richting het pompemaal van de Prosperpolder en is deels geklasseerd als waterloop van tweede categorie. Op de beschikbare VHA-GIS-laag bij de Provincie Oost-Vlaanderen is het tracé van de waterloop nog niet aangepast. Het stuk van waterloop O8080 dat nu verdwenen is in het getijdegebied was aangeduid als aandachtswaterloop voor vismigratie. Veel polderwaterlopen zijn als aandachtswaterloop aangeduid omdat ze dienst doen als opgroei-habitat voor jonge palingen. Er wordt gesteld dat geen bijkomende vismigratieknelpunten mogen ontstaan op aandachtswaterlopen ([www.vmm.be](http://www.vmm.be)).

Het recente visonderzoek werd uitgevoerd op 7 en 8 juni 2023. De twee locaties op polderwaterlopen die afwateren richting het nieuwe pompemaal werden elektrisch bevestigd. Net stroomopwaarts en stroomafwaarts van het pompemaal werden ook fuiken geplaatst om zowel landinwaarts als zeewaarts een idee van het aanwezige visbestand te verkrijgen. Tabel 1 geeft de verschillende locaties weer die werden onderzocht. De ID-nummers stemmen overeen met de nummers zoals ingegeven in de visdatabank van de Provincie Oost-Vlaanderen.

Tabel 1: Overzicht van de verschillende locaties in de omgeving van de Prosperpolder waar er gevist werd met aanduiding van de X en Y coördinaten (Lambert 72). De gegeven locatienummers (IDs) stemmen overeen met deze in de visdatabank van de Provincie Oost-Vlaanderen.

ID	Waterloop	Straat	Omschrijving	Gemeente	X	Y
666	O8080	Hertog Prosperstraat/ Hedwige de Lignestraat	waterloop aansluitend op Prosperpolder - hinterland, binnendijks	Beveren (België)	139483,8	224625,7
667	zijloop O8080	Losweg die uitkomt op Mariastraat	waterloop in Nederland, verlengde van O8080	Hulst (Nederland)	138640,3	224658,6
668	Prosperpolder	Hertog Prosperstraat/ Hedwige de Lignestraat	buitendijks - in Prosperpolder - getijdengebied - in verbinding met de Schelde	Beveren (België)	139625,2	224725,7

## 3. Methode

Het visstandsonderzoek werd uitgevoerd met behulp van een elektrovisserijtoestel (VVP 15C electrofisher, Smith-Root) al wadend (locatie 666) en vanuit een boot (locatie 667) en daarnaast ook met schietfuiken (locatie 666 en locatie 668).

Bij het elektrisch afvissen wordt via een stroomgroep en een gelijkrichter een spanningsveld in het water opgewekt tussen een positieve en negatieve pool, wat verdovend werkt op de vis. De negatieve pool of kathode bestaat uit een platte stroomgeleidende draad. De kathode sleept nabij het voorste eind van de boot in het water. Bij wadend vissen met behulp van generatoren ligt deze kathode over de breedte van de beek. De positieve pool (anode) bestaat uit één schepnet met geïsoleerde steel en een stroomgeleidende metalen ring voorzien van een net. Er wordt een zo hoog mogelijke vangstefficiëntie nagestreefd door met tussenpozen de anode onder water te dompelen, waardoor de daar aanwezige vis tijdelijk verdoofd wordt. De verdoofde vis wordt direct uit het water geschept en verzameld in een emmer met water. Het ononderbroken onder stroom zetten van het gekozen beektraject zou meer vis verjagen door het wegluchten uit de schrikzone.

Fuiken zijn passieve visbemonsteringsmiddelen, die gedurende een welbepaalde tijd (meestal één tot meerdere dagen) in het water geplaatst worden.

Voor dit onderzoek werd gebruik gemaakt van dubbele schietfuiken. Een schietfuik is over het algemeen groter dan een gewone fuik en onderscheidt zich daarvan ook door het ontbreken van vleugels en door het feit dat de twee fuiken (gescheiden door een geleidingsnet) tegenover elkaar worden geplaatst.

De gevangen vissen aan de landinwaartse zijde van het gemaal werden telkens gesorteerd en de exacte aantallen werden bepaald per soort, evenals het totale gewicht. Door de grote hoeveelheden gevangen vis aan zeewaartse zijde werden alleen inschattingen van aantallen per soort gemaakt teneinde de vis zo snel mogelijk terug te kunnen zetten. Algemeen dient rekening gehouden te worden dat de opgemeten gewichten levend, nat gewicht zijn, wat een invloed kan hebben op het resultaat van de weging. Na het verzamelen van de data werd alle vis teruggeplaatst behalve de invasieve uitheemse soort blauwband.

#### 4. Resultaten

In totaal werden tijdens het huidige onderzoek drie vissoorten landinwaarts teruggevonden en tien soorten zeewaarts.

Landinwaarts betrof het zowel op locatie 666 als 667 de soorten 3- en 10-doornige stekelbaars, met daarnaast ook de invasieve uitheemse soort blauwband. Op locatie 667 werd stroomopwaarts van de aanwezige stuw alleen elektrisch gevestigd. Driedoornige stekelbaars was er de meest voorkomende soort (n=30) en werd exact dubbel zoveel teruggevonden als 10-doornige stekelbaars (n=15). Van de soort blauwband werd op deze locatie één individu gevangen. De visbiomassa betrof slechts enkele grammen.



Op locatie 666, net stroomopwaarts van het pompemaal werd zowel elektrisch als met één fuik gevestigd. De totale vangst beschouwend was blauwband de meest voorkomende soort (n=62). Van 3-doornige stekelbaars werden met beide technieken samen 40 individuen gevangen, van 10-doornige stekelbaars 13.

De visbiomassa lag hoger dan op locatie 667 en betrof 180,1 g. Achtentachtig procent van deze visbiomassa was echter het gevolg van de aanwezige exemplaren van de invasieve uitheemse soort blauwband.

Zeewaarts betrof het de soorten bot, brakwatergrondel, dikkopje, diklipharder, paling, sprout, steenbolk, tong en wijting, met daarnaast eveneens de invasieve uitheemse soort blauwband. Op deze locatie werd alleen met twee fuiken gevist. Gezien de zeer grote aantallen van sommige soorten werden alleen inschattingen van aantallen per soort gedaan. Sprout was de meest voorkomende soort. De aantallen werden op een 1000-tal geschat. Ook sterk vertegenwoordigd waren de soorten bot en steenbolk, met aantallen rond 100. Verder waren er twee palingen bij de vangst.

Tabel 2 – Effectieve vangst op locaties 667 en 666 uit het huidige onderzoek, op of in het verlengde van waterloop O8080. Voor het visbestand op de locatie in het getijdengebied (668) betreft het een kwalitatieve inschatting. De ligging van een stuw tussen locaties 667 en 666 en een pompgemaal tussen locaties 666 en 668 zijn schematisch in de tabel aangegeven.

Tabel 2 – Effectieve vangst op locaties 667 en 666 uit het huidige onderzoek, op of in het verlengde van waterloop O8080. Voor het visbestand op de locatie in het getijdengebied (668) betreft het een kwalitatieve inschatting. De ligging van een stuw tussen locaties 667 en 666 en een pompgemaal tussen locaties 666 en 668 zijn schematisch in de tabel aangegeven. Locatie 668 is de zeewaarts gelegen locatie.

	667			666					668
	Elektrovisserij			Elektrovisserij		Fuiken			Fuiken
	aantal (n)	gewicht (g)		aantal (n)	gewicht (g)	aantal (n)	gewicht (g)		inschatting
3-doomige stekelbaars	30	4,5		24	3,1	16	13,7	-	
10-doomige stekelbaars	15	5		13	4,8	-	-	-	
blauwband	1	0,9		17	33,5	45	125	aanwezig	
bot	-	-		-	-	-	-	100	
brakwatergrondel	-	-		-	-	-	-	aanwezig	
dikkopje	-	-		-	-	-	-	aanwezig	
diklipharder	-	-		-	-	-	-	aanwezig	
paling	-	-		-	-	-	-	2	
sprot	-	-		-	-	-	-	1000	
steenbolk	-	-		-	-	-	-	100	
tong	-	-		-	-	-	-	aanwezig	
wijting	-	-		-	-	-	-	aanwezig	

VERBEIREN Marc

Wolvertem, december 2023

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Zuhail DEMIR :  
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2023-2024 , vraag nr. 124 van 14 november 2023 } .